

Politikovanje v cerkvi je provzročilo že dosti zlega na Slovenskem, sosebnost na Kranjskem. Če opusti duhovščina agitacijo v cerkvi, moral se bo prihodnji volilni boj vršiti v spodobnejši obliki in izostane tisto strašno pohujšanje, ki so ga v zadnjem desetletju provzročile vse volitve. Naj bi vendar duhovščina trezno in brez predsodkov prevdarila, kaj jej je koristil boj! Razmere, kakršne so bile pred 10 leti, ko se je izdala parola, da se morajo liberalci ugonobiti, niso bile niti senca današnjih razmer. Katoliško-narodna stranka je sejala veter in žanje vihar! Pred 10 leti smo na Kranjskem živeli liberalci samo v domišljiji nekaterih prenapetnežev, a program narodne stranke, sprejet na prvem shodu njenih zaupnikov, svedoči, da je bila ta stranka strogo katoliška. Klun je tedaj rekel, da je tisti program le prežvevani program katoliške stranke. In danes? Danes zametuje ta stranka sama tisti program in danes je pravi liberalizem na Kranjskem prvi faktor, katoliška stranka pa je v deželnem zboru in deželnem odboru brez vpliva.

Sedaj se slika na steno kulturni boj. S tem se hoče strašiti ljudstvo. Tudi v tem se ne bo nič pametnega doseglo, nego le še večjo škodo napravilo. Slišal se je že, četudi iz popolnoma nepoklicanih ust usodepolni klic. Tisti klic sicer ni imel onega smisla, ki mu ga je pripisovalo katoliško časopisje, ali v vsaki stranki se nahajajo radikalni elementi, ki silijo v ospredje in iščejo novega gesla, s katerim bi mogli boj poostri. Kakor se sedanje liberalno gibanje, mereče na popolno politično emancipacijo od duhovščine, posledica prestrastnih zadnjih splošnih deželnozborskih volitev, tako je lahko mogoče, da letošnje državnozborske in prihodnje deželnozborske volitve porode novo gibanje, ki se utegne vršiti v znamenju gesla, ki bo duhovščini donesel na uho kakor tiste svetopisemske trombe, od katerih se je podiralo zidovje Jerihe. Zatorej pozor na besede, ki jih je na II. katoliškem shodu izpregovoril kardinal Missia: *All zu scharf macht schartig!*

Politični pregled.

Notranji položaj. — Razni znaki svedočijo, da se vrši za kulisami tih in oster boj mej bivšo desnico in bivšo levico. Kdo zmaga, se zdaj pač še ne ve, ali na kateri strani je odločilni vpliv, to se razvidi iz odgovora, ki ga da ministrstvo na zahtevo deželnega odbora češkega, naj se čim prej skliče dež. zbor češki. Nemška levica upa na zmago in dela že načrte za prihodnost. deli že ministrske portfelje mej svoje člane in dela naklepe glede parlamenta. Tako je že sklenila, da s pomočjo Poljakov, Italijanov in socialnih demokratov odstrani dosedanjega predsednika poslanske zbornice in spravi na njegovo mesto levičarskega veleposestnika. Tudi želi, da se določi nov ključ za razdelitev mandatov v posameznih odsekih. Ko je bil te dni Jaworski na Dunaju, imeli so levičarji z njim razne konventikelne. Če se je mož udal, se kmalu izkaže; pri njegovi odjenljivosti napram levičarjem je to lahko mogoče.

»Zveza desničarskih strank«. Ko je po krivdi viteza Jaworskega razpadla desnica, ustanovili so češki veleposestniki, krščanskonarodna zveza in centrum posebno jednoto, imenovano „zvezo desničarskih strank“. Predsednikom

te zveze je bil izvoljen grof Pallffy, a namen jej je bil, biti nekak most mej poljskim in češkim klubom. Ta zveza je imela v nedeljo sestanek, na katero so došli zastopniki vseh treh rečenih klubov. Posvetovanje se je sukalo okolu vseh aktuelnih vprašanj in sklenilo se je dovoliti v bodoči poslanski zbornici na obnovitev stare desnice.

Volilno gibanje. — Nemška napredna stranka je izdala gostobeseden manifest na volilce, v katerem govoriči o slovanski diktaturi in zahteva nemško diktaturo v obliki nemškega državnega jezika. — V stranki dunajskih krščanskih socialistov je nastal razpor; delavci so zahtevali, naj se mandati pete kurije na Dunaju njih prepuste, kar pa je vodstvo odločno odklonilo, češ, da stranka ne pripozna nikakih posebnih stanovskih interesov. V volilnem razredu lačnih stanov bodo torej kandidirali možje iz vrst sitih stanov. — Na Tirolskem se je osredotočilo volilno gibanje na boj zoper izvolitev barona Dipaulija. Celo volilni shod v Kalternu, kjer je dom barona Dipaulija, se je soglasno izrekel zoper izvolitev dosedanjega poslanca. To je za Dipaulija hud udarec, in vse kaže, da bo mož propadel. — Na Gorenjem Avstrijskem so se volitve volilnih mož iz pete kurije že izvršile in so bili izvoljeni sami pristaši katoliške stranke.

Ogerska. — Državni zbor se je bavil s poroko nadvojvoda Franca Ferdinanda z grofico Chotekovo. Vladni predlog kaže, da je poroka morgomatična, in da niti nadvojvodova soproga niti v tem zakonu rojeni otroci nimajo nikacih pravic do prestola.

Rusija. — Ruski listi pojasnjujejo na prav zanimiv način, zakaj se Rusija ni hotela na Kitajskem preveč angaževati, in zakaj se je kar mogoče najhitreje izvlekla iz kitajskih homatij. Vzrok je Balkan in bližnji evropsko-azijski vshod. Rusija si je z orožjem zagotovila mir v Mandžuriji, a čim je to dosegla, je svojo pozornost obrnila drugam. Tam jo nekaj posebno zanima: razpor mej sarajevskim nadškofom Stadlerjem in avstrijsko-ogrsko vlado ter nameravana zgradba strategične železnice v novopazarski sandžak. „Rossija“ pravi, da ta Stadlerjeva afera in ta železnica kaže, zakaj se Avstro-Ogrska ni vdeležila kitajske ekspedicije, ker ima svojo Kitajsko na Balkanu. „Novoe Vremja“ pa pravi: Dokler je v Srbiji vladal Milan, je imela Avstrija za slučaj vojne na razpolaganje vse srbske železnice in je mogla preko Srbije kreniti v Solun. Zdaj, ko Milana ni več v Srbiji, treba druge potl in zato se sezida železnica iz Sarajeva do Mitrovice. Počakati treba, kaj poreko k temu avstrijskemu projektu Turčija in druge sosedne države. Avstrijski listi bi te železnice ne bili smeli imenovati strategične, ker ta beseda spominja na to, da Evropa ni pooblastila Avstrije, da sme Bosno in Hercegovino okupirati, nego le, da napravi red. Ta red je napravljen, in naloga Avstrije v Bosni in Hercegovini je dognana.

Nemčija. — Te dni se je zgodila važna personalna prememba v nemški državi. Tretji državni kancelar, knez Klodvik Hohenlohe je nakrat odstopil in na njegovo mesto je prišel državni tajnik grof Bülow. Hohenlohe ni povse pristočno odstopil. Še 11. t. m. je knez Hohenlohe izjavil, da nima nobenega vzroka odstopiti in še 12. je naznanil, kako misli opravičiti, da se državni zbor toliko časa ni sklical. Nekaj dni potem so došli grof Bülow, minister Riesthofen in voditelj cesarjeve kabinetne pisarne Lukanns, in koj nato je knez Hohenlohe odstopil. Njegovim naslednikom je imenovan grof Bülow, ki bo pravi cesarjev kancelar, to je, ki bo s svojo osebo kril cesarja, sicer pa izviševal več ali manj slepo cesarjeve ukaze. V tem oziru je značilno, da nemško časopisje novemu kancelarju pred vsem pripisuje nalogo, brzdati preveč impulsivnega nemškega cesarja. Sodilo se je, da vsled imenovanja grofa Bülowa odstopi vsaj njegov nasprotnik in tekmeec Miquel, kar se doslej ni zgodilo. V političnem oziru je Bülow zvest nositelj Bismarckovih tradicij. Zdaj je goreč zagovornik trozveze, ker zdaj ima ta zveza samo namen, da-

jati načrtom Hohenzollernov podporo, in biti zaslomba pred vsem Pruske in potem Nemčije, a kakor n. pr. bi Avstrija ne hotela več službovati samo tem namenom, bi jej Bülow hitro skočil za grlo.

Vojna na Kitajskem. — Mej Nemčijo in Angležko je bil dne 16. t. m. sklenjen naslednji dogovor: Nemška in Angleška želeči, da bi na Kitajskem varovali svoje interese in iz veljavnih pogodb izvirajoče pravice sta se dogovorili, ravnati se v politiki glede Kitajske po naslednjih načelih: 1. Skupne mejnarodne koristi zahtevajo, da naj bodo vsi pristani na kitajskih bregovih odprti dovoljeni gospodarski delavnosti pripadnikov vseh narodov. 2. Nemčija in Angleška ne bosta sedanjih homatij izkoristili, da bi dobili kaj kitajskega ozemlja, nego bodeta delali na to, da ostane teritorialni obseg Kitajske nedotaknjen. 3. Ako bi katera druga država izkoristila sedanje homatije ter si, v katerikoli obliki zagotovila teritorialnih koristi, se obvezeta obe državi porazumeti se glede primernih korakov v varstvo lastnih interesov na Kitajskem. Ta dogovor se predloži Franciji, Rusiji, Združenim državam, Italiji, Japonski in Avstriji, da bi mu pristopile.

Obrtnija.

II. slovenski katoliški shod in obrtnost.

Na nedavno tega vršečem se II. slovenskem katoliškem shodu, razpravljalo se je tudi o raznih obrtnih zadevah. Ker je bil ta shod pojav velike slovenske stranke, ki ima kolikor toliko upliva na državno in deželno zakonodajstvo, je vsekakor umestno, da navedemo besedilo tistih resolucij, iz katerih se zamore posneti, v kakem smislu namerava katoliškonarodna stranka vplivati na zadeve obrtnega in trgovskega stanu, kako si misli rešitev delavskega vprašanja, in kake načrte ima glede nekaterih drugih socialnopolitiških zadev. Morda nanese prilika, da priobčimo tudi kritiko teh sklepov. Resolucije II. katoliškega shoda se glase:

Obrtni stan.

Da se reši obrtni stan pritiska velekapitala, kateremu ga je izročil liberalizem z načelom neomejene svobode, zahteva II. slovenski katoliški shod sledeče:

1. Uvede in izvršuje naj se stroga izkušnja sposobnosti v vseh vrstah obrti;
2. ožive naj se samostojne prisilne avtonomne zadruge z deželnimi in državnimi zvezami, ki naj povzdigujejo stanovsko zavest, skrbe za solidnost izdelkov, urejajo razmerje med mojstri pomočniki in vajenci, skrbe za revne in onemogle ude, nadzirajo strokovne šole in prirejajo strokovne tečaje, zlasti pa združujejo obrtnike v gospodarske zadruge;
3. ustanove naj se samostojne obrtne zbornice;
4. za prodajo obrtnih izdelkov, ki se naj po možnosti omeji na izdelovalce, naj si postavijo zadruge skladišča za surovine in izdelke, pri čemer jih naj država in dežela podpirata;
5. konfekcije naj se strogo nadzorujejo in po možnosti nadomeste z združnimi prodajalnicami, krošnjarstvo

in potovalna skladišča naj se po možnosti odpravijo, delo po jetnišnicah uredi, da ne bo v kvar mali obrti;

6. izvrševanje več obrtij po enem podjetniku naj se zabrani in razna dela izročajo naravnost mojstru iste stroke;

7. dežela naj na vso moč podpira domačo obrt; pečarje, lončarje, lesno obrt, čipkarstvo itd.; ti izdelki naj se združnim potom spravljajo na trg;

8. pouk v ljudskih šolah naj se bolj ozira na domače obrtne razmere, ustanove naj se na primernih krajih strokovne šole;

9. uvedejo se naj obrtna sodišča kot obvezna prva instanca v obrtnih stvareh;

10. država naj varuje domačo obrt s primerno colnino in domačim obrtnikom z ustanovitvijo kreditne banke preskrbi nizkoobrestna posojila za nabavo strojev i. t. d.;

11. določi naj se po razmerah maksimalno število vajencev pri enem mojstru; pomočniki, ki delajo za podjetnike doma, se naj odpravijo;

12. žensko delo naj se omeji, otroško delo odpravi;

13. nedeljski vsaj 36urni počitek naj se splošno uvede; kjer ni možno v nedeljo ali praznik dati počitka, naj se odloči 36 drugih ur v tednu;

14. država naj izda primerne zakone za obrtna stanovanja in delavnice;

15. obrtne zadruge naj določijo najmanjšo plačo, sorazmerno cenam živeža in stanovanja v dotičnem kraju, in naj skrbe za obrti koristno časopisje;

16. pomočniki se naj:

a) vsestransko strokovno izuče v svoji obrti,

b) pri potovanju naj se jim preskrbe primerna prenočišča, vzbuja naj se med njimi verska in stanovska zavest,

c) zadruge naj izdajajo pomočniške knjižice, v katerih bodi za vsakega pomočnika spričevalo o pomočniški izkušnji, imena mojstrov in krajev, kjer je prej delal, in datum, kedaj da je delo nastopil in zapustil;

17. skrbi naj se, da se verski, umski strokovni in telesni razvoj vajencev primerno nadzira, da se določijo pogoji o sprejetju, številu in odpustu vajencev, nasledki kršenja pogodbe, in koliko se sme vajenec rabiti za hišna dela;

18. v pospeševanje krščanskega življenja snujejo naj se po potrebi rokodelska društva mojstrov, pomočnikov in učencev.

Trgovski stan.

Trgovski stan hira vsled konkurence in pomanjkanja stanovske in gospodarske organizacije. Njemu v pomoč izjavlja II. slovenski katoliški shod:

1. Osnuje naj se tesnejša stanovska organizacija trgovstva, da se bo mogla domača trgovina vspešneje razvijati in braniti. V tem smislu naj se presnujejo sedanje trgovske in obrtne zbornice.

2. Uvede naj se za vse trgovce, izvzemši branjevce, dokaz vsposobnosti, ki naj ima poseben značaj za velike